

Kommentarer til lovforslag L 50

(https://www.ft.dk/ripdf/samling/20222/lovforslag/L50/20222_L50_som_fremSAT.pdf)

I § 220 indsættes som 2. pkt.:

»På tilsvarende vis straffes en religiøs leder, som groft misbruger et mellem den religiøse leder og et medlem af dennes menighed bestående af afhængighedsforhold til at skaffe sig samleje med medlemmet.«

Det er positivt, at dette lovforslag kommer nu, da en række sager har været fremme i pressen (bl.a. Zetland og Kristeligt Dagblad), hvor præster har misbrugt deres magt og udnyttet mennesker i sårbare livssituationer til at opnå seksuelle relationer. Denne form for udnyttelse af tillidsrelationer til seksualiseret magtmisbrug, kan påføre mennesker langvarige og stærkt behandlingskrævende traumer, ifølge psykologisk traumeforskning.

Der er ikke tale om et ligeværdigt forhold, og tilliden kan udnyttes og misbruges groft til at udøve forskellige former for pres på den anden, inklusive til samleje eller andet seksuelt forhold (jf. LBK nr 1360 af 28/09/2022, § 225). At samleje/andet seksuelt forhold skal gøres strafbart, også selv om der foreligger ydre samtykke/medvirkning, er fordi eventuelt samtykke / medvirkning ikke vil være udtryk for frivillighed, men fremtvunget eller fremmanipuleret gennem groft misbrug af det foreliggende afhængigheds- og tillidsforhold. En række aktører både fra folkekirken og det øvrige trossamfundsfelt udtrykker grundlæggende støtte til lovforslaget i høringsen.

Vi vil gerne pege på tre områder, hvor lovforslaget bør præciseres:

1. Begrebet "menighed" er for snævert.
2. Afhængighedsforholdet er givet på forhånd i visse situationer, og deraf følger:
3. Det skal per definition være ulovligt at indgå seksuelle relationer i forbindelse med sjælesorgssamtaler og sjælesorgslignende relationer.

Ad 1) Lovforslaget afgrænser bestemmelsens anvendelsesområde til groft misbrug af "et mellem den religiøse leder og et medlem af dennes menighed bestående af afhængighedsforhold." I kommentarerne til forslaget uddybes det at "begrebet menighed skal forstås bredt og dækker over ethvert religiøst fællesskab, som er centreret om en religiøs leder eller en fælles religiøs overbevisning" (Lovforslag nr. L 50, s. 23). Det begrænser dermed sfæren for de afhængighedsforhold en leder vil kunne straffes for at have misbrugt groft, til "dennes menighed", og den anden part til et "medlem af denne menighed". Denne afgrænsning udelukker imidlertid vigtige områder hvor præster, forstandere, forkyndere og andre religiøse ledere også arbejder eller udfører opgaver, og hvor der også kan opstå den type afhængighedsforhold som bestemmelsen skal beskytte mod groft misbrug.

Det gælder blandt andet (ikke udtømmende):

- *Institutioner ejet og drevet af trossamfund/organisationer med tilknytning til trossamfund* for eksempel inden for diakoni, undervisning og uddannelse, som kirkens korshærs diakonale institutioner og kirkelige uddannelsesinstitutioner som Folkekirkens Uddannelse- og Videnscenter.
- *Offentlige institutioner* som sygehuse, fængsler, universiteter og forsvar, hvor præster i folkekirken, men også religiøse ledere fra andre trossamfund, i stadig større omfang arbejder / udfører opgaver med sjælesorg og anden vejledning over for brugerne, deres pårørende, og personale.
- *Religiøse organisationer*: Der er ansat eller arbejder præster, forkyndere og andre religiøse ledere inden for en række religiøse organisationer (som Indre Mission, Dansk Oase etc.), og

også her er det et spørgsmål om kategorien "menighed" er for snæver til at dække dette område?

For disse tre områder gælder, at religiøse ledere som præster, forkyndere eller forstandere er ansat og/eller udfører funktioner og opgaver som sjælesorg eller anden form for pastoral vejledning og omsorg, som vil medføre de afhængighedsforhold bestemmelsen skal beskytte mod groft misbrug. Men de omfattes ikke af kategorien "menighed". Ligeledes er de mennesker, der gør brug af den religiøse leders/præstens tjenester og tilbud (besøgende, studerende, brugere, borgere) i disse sammenhænge heller ikke at forstå som et medlem af dennes menighed. For eksempel er en korshærspræst og hospitalspræst ansat i et sogn. Men de mennesker, han eller hun yder sjælesorg inden for rammen af Korshæren eller sygehuset, har som regel ikke nogen tilknytning til sognet, eller til folkekirken overhovedet. Det er således for snævert i forhold til præsters og andre religiøse lederes reelle virkeområder at begrænse bestemmelsen til afhængighedsforhold i den religiøse leders menighed og medlemmer af denne.

Ad 2) Bestemmelsen gælder videre en religiøs leders grove misbrug af et "bestående afhængighedsforhold" til lederen, parallelt til den eksisterende bestemmelse om groft misbrug af arbejdsmæssig, behandlingsmæssig osv. afhængighed. Kommentarerne til forslaget nævner, at udvidelsen omfatter "medlemmer af menigheden, der modtager sjælesorg eller på anden vis har opbygget et særligt tillids- og fortrolighedsforhold med den religiøse leder, hvis der foreligger et stærkt afhængighedsforhold mellem den religiøse leder og det pågældende menighedsmedlem, og den religiøse leder groft misbruger afhængigheden til at skaffe sig samleje med medlemmet" (Lovforslag nr. L 50, s. 22). Ifølge ordlyden vil det således kun være strafbart for en præst eller anden leder at skaffe sig samleje eller andet seksuelt forhold gennem en sjælesorgssituation, såfremt der i sjælesorgssituationen også er tale om et "stærkt afhængighedsforhold."

Ad 3) Her tager forslaget og kommentarerne ikke højde for, at der i sjælesorg og sjælesorgslignende praksisser altid er tale om en grundlæggende forskel i magt og afhængighed, som udelukker et ligeværdigt og frivilligt seksuelt forhold. Der er tale om et asymmetrisk forhold, hvor magten per definition ligger hos præsten. Det hænger sammen med, at præsten i sjælesorg tilbyder omsorg, støtte, fortrolighed og opmærksomhed. I mange tilfælde formidler præsten også indsigt i personens selvforståelse og identitet; og kan desuden optræde som en der forvalter gudsforhold, religiøs praksis og fællesskab, og dermed også religiøs identitet. Sjælesorg og sjælesorgslignende praksisser bør pr. definition anses for "stærke afhængighedsforhold" i lovforslagets forstand, og således beskyttes mod udnyttelse for at skaffe samleje eller andet seksuelt forhold. Derudover vil der kunne være andre situationer, hvor der kan udvikle sig stærke afhængighedsforhold over for en religiøs leder/præst (f.eks. i forbindelse med kirkelige/religiøse handlinger, undervisning, gudstjeneste liv osv.).

På denne baggrund vil vi konkret anbefale

1. at man overvejer om selve lovtæksten kan omformuleres således at anvendelsesområdet ikke er begrænset til en religiøs leders "menighed" og "medlem af denne." Det kunne eksempelvis være:
"...straffes en religiøs leder, som groft misbruger en persons bestående afhængighedsforhold til denne religiøse leder og i dennes egenskab af religiøs leder, til at skaffe sig osv.."
2. at kommentarerne til lovforslaget tydeliggør, at sjælesorg og sjælesorgslignende praksisser pr. definition anses som "stærke afhængighedsforhold", hvor det vil være strafbart for en religiøs leder at indgå i seksuelt forhold.

Venlig hilsen,

Christian Roar Pedersen, sognepræst i Hals Pastorat og medlem af stiftsrådet i Aalborg Stift

Theresa Lundquist French, sognepræst i Storvorde og Sejlflod

Charlotte Juul Thomsen, sognepræst i Tommerup og Broholm

Ulla Schmidt, dr.theol., lektor i praktisk teologi ved Aarhus Universitet